

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ЯК РЕСУРСУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
04 квітня 2025 року**

ОДЕСА

УДК: 159.953:37.015.3:005.963

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління.

Соловейчук Олена Максимівна – фахівець Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №14 від 24 квітня 2025 р.)*

Рецензенти:

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Осіпова Тетяна Юріївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Університету Ушинського

Розвиток креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості: психолого-педагогічні аспекти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю. Одеса : Університет Ушинського, 2025. 511 с.

До збірника увійшли матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю, присвяченої різним психолого-педагогічним аспектам інноваційного потенціалу особистості, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, розвитку креативного мислення під час підготовки здобувачів у закладах освіти.

Науковці висвітлюють питання щодо сучасних форм і методів розвитку креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

© Університет Ушинського

готовності бути на передовій змін і здатним управляти організацією в умовах нестабільності.

Лідери, які активно використовують креативне мислення як інструмент розвитку особистого та розвитку організації, можуть не тільки вирішувати поточні проблеми, а й прогнозувати майбутні виклики, що дозволяє їм забезпечувати стабільність і прогресивність. Репутація таких лідерів, як керівників, стає більш сильною, адже вони сприймаються як ті, хто може не тільки вирішити кризу і зберегти організацію тут і зараз, а й передбачити ситуацію і підготуватись до неї та підготувати колектив.

Отже, креативне мислення сьогодні – це потужний інструмент побудови та переформатування іміджу і репутації лідера в організації. Переконані, що лідери, які активно застосовують інноваційний підхід до управління, здатні адаптуватися до змінюваних умов, ефективно мотивувати свою команду та створювати корпоративну культуру державної чи приватної організації, орієнтовані на розвиток та інновації. У цьому контексті креативне мислення починає бути не тільки інструментом управління, а й важливим фактором, який визначає успішність лідера на довгострокову перспективу.

УЛЬЯНОВА Тетяна Юрївна

РОЛЬ КРЕАТИВНОСТІ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

У цьому повідомленні розглядаються основні аспекти творчого підходу до освіти дорослих. А саме мова йде про креативність у вищій освіті, яка відіграє важливу роль у формуванні інноваційного та ефективного навчального середовища. Вона сприяє розвитку критичного мислення, розширенню можливостей для самовираження студентів і впровадженню сучасних освітніх методик. Допомогає знаходити нестандартні рішення освітніх викликів, мотивувати студентів до активного навчання та створювати простір для досліджень і експериментів. У поєднанні з технологіями та міждисциплінарними підходами вона сприяє підготовці фахівців, здатних мислити гнучко, адаптуватися до змін і генерувати нові ідеї. Розвиток креативності у вищій освіті є ключовим чинником підвищення якості навчання та підготовки конкурентоспроможних спеціалістів для сучасного ринку праці.

Розглянемо застосування креативних форм навчання у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія ОПП «Прикладна і практична психологія» соціально-гуманітарного факультету Університету Ушинського в межах дисципліни «Конфліктність особистості: індивідуальна та групова корекція».

Метою навчальної дисципліни «Конфліктність особистості: індивідуальна і групова корекція» є ознайомлення магістрантів з широким колом теоретико-

методологічних питань з проблеми конфліктології у пізнанні та практичній діяльності у психології; сформувати систему наукових знань про передумови й логіку розвитку психологічного конфлікту, про природу конфлікту, його структуру, динаміку і технології конструктивного вирішення конфліктних ситуацій в індивідуальному та груповому форматі; основні методологічні підходи до вивчення психологічних конфліктів, кризи та шляхи їх подолання; оволодіння категоріальним апаратом психології конфлікту на базі ґрунтового знайомства з основною психологічною літературою, технологіями, техніками, прийомами і способами профілактики конфліктів і подолання їх негативних впливів і наслідків, формування вмінь та навичок профілактики конфліктів, їх розв'язання та запобігання.

Навчання за цією програмою зорієнтоване на вирішення конкретних конфліктологічних завдань; базується на життєвому досвіді здобувачів освіти з максимальним його використанням; спрямоване не на формальну передачу знань, а на розвиток активності учасників у їх здобуванні; здійснюється в неформальній, неавторитарній атмосфері взаємодії, взаєморозуміння та взаємоповаги, тобто до кожного зі здобувачів педагогічний працівник ставиться як до колеги. Таким чином, відбувається навчання дорослих, яке висуває свої вимоги до викладача та до стилю викладання ним навчального матеріалу.

Викладачі, які використовують креативні підходи, роблять навчальний процес більш захопливим, інтерактивним і адаптованим до потреб сучасного суспільства. В такому форматі роль викладача змінюється із лектора на тренера, фасилітатора, консультанта, інструктора, тому викладач повинен мати не лише ґрунтовні професійні знання, а й відповідні особисті якості, такі як здатність до емпатії, чутливість та інтуїція, певна харизма, можливість чітко надавати інструкції, гнучкість, адаптивність до легко змінних умов, розвинуті комунікативні навички, уміння уважно спостерігати групові процеси та влучно й швидко їх інтерпретувати, високий рівень усвідомлення себе та розуміння інших людей, добре володіння різними педагогічними методами та прийомами, щоб забезпечити індивідуальний підхід до кожного слухача, надати йому необхідну допомогу тощо [5].

Традиційні форми навчання, зокрема, лекція, котра все ще залишається найпоширенішим методом навчання, не відповідають сучасним вимогам, мають пасивну форму засвоєння інформації і нових знань на рівні теорії. Заслужують на увагу сучасні педагогічні технології навчання дорослих, що враховують особливості особистості здобувача освіти і спрямовані на активну участь і максимальну залученість у навчальному процесі. Застосування цих технологій сприяє поліпшенню якості навчання, скороченню його термінів, підвищенню професійної адаптації та конкурентоспроможності слухачів на ринку праці [1, 7].

Результати психолого-педагогічних досліджень засвідчили, що в професійній діяльності особливе місце займає мотивація, система пізнавальних потреб, ставлення до одержуваної інформації, запровадження технологій,

спрямованих на стимулювання здобувачів освіти до засвоєння професійних знань та вмінь.

Креативний викладач орієнтується на діалоговий стиль спілкування зі студентами; враховує попередній досвід здобувачів освіти і допомагає його використовувати, тобто спочатку визначає стартовий рівень, наявні як професійні, так і ті непрофесійні знання та вміння, які можна інтегрувати в професійні; має бути готовим до того, що хтось зі слухачів у певному питанні виявиться компетентнішим за нього, а також враховувати побажання студентів щодо методів навчання; оскільки працює з групою людей, різних за віком, рівнем освіти, досвідом тощо [2, 4].

На практичних заняттях з дисципліни «Конфліктність особистості: індивідуальна і групова корекція» часто використовуються проблемні, творчі, дослідницькі, ігрові технології. Вони дозволяють розвивати самостійність, опановувати навички практичного застосування знань та прийняття рішень у змодельованих умовах. Від традиційних вони відрізняються не лише методикою викладання, а й високою ефективністю навчального процесу, оскільки дають змогу розвивати у магістрантів спеціальні навички (здатність чути, слухати, спостерігати реакції і поведінку інших, здатність розуміти їх мотиви, позиції, потреби, здатність до соціальної інтеграції, компромісів, співпраці, вміння приймати самостійні рішення, вирішувати конфлікти тощо), підвищувати мотивацію та самосвідомість здобувачів освіти, закріплювати теоретичні знання на практиці.

Рольова гра добре використовується як ефективний метод навчання, що допомагає учасникам розвинути навички управління конфліктами, навчитися розуміти різні точки зору та знаходити компромісні рішення. Суть методу в тому, що учасники беруть на себе певні ролі в змодельованій конфліктній ситуації реальній або вигаданій. Це дає можливість практично відпрацювати навички спілкування, аналізу конфлікту, усвідомлювати і аргументованого відстоювання своєї позиції та знаходження шляхів вирішення проблеми.

Рольова гра сприяє посиленню особистісної залученості до того, що відбувається. Студент занурюється в ситуацію не через власне «Я», а через «Я» ролі, яку він виконує. Вона надає можливість сором'язливим або невпевненим студентам отримати певну «маску», за якою можна приховатися. Багато студентів стикаються з труднощами, коли навчання зосереджено на їхньому особистому досвіді, але в рольовій грі вони знаходять «звільнення», оскільки не потрібно відкривати свою особистість повністю. Несвідомо створюється своя власна реальність, де студенти використовують свої знання про реальний світ та розвивають свої комунікативні навички. У такій ситуації немає глядачів, тому не існує ризику невдалого комунікативного акту, який міг би вплинути на реальне спілкування. Це дозволяє учасникам зміцнювати свою впевненість у собі та взаємодії з іншими людьми [3, 6].

Спочатку відбувається обрання ситуації – моделюється конфлікт, що може відображати реальні життєві чи професійні обставини. Потім розподіляються ролі – учасники отримують сценарій із загальним описом ситуації та своєї ролі в ній (позиції, інтереси, можливі варіанти поведінки). Кожен учасник ознайомлюється зі своєю роллю, продумує аргументи та стратегію поведінки. Далі відіграється певний сценарій, де учасники взаємодіють, намагаючись досягти своїх цілей. В такому форматі є активні учасники і спостерігачі. Закінчується такий формат обговоренням результатів – після гри всі учасники аналізують конфлікт, визначають ефективні та неефективні стратегії, пропонують альтернативні шляхи розв'язання ситуації [2].

Важливим є визначення місця рольових ігор у здобутті конфліктологічної компетентності, тому що рольова гра спрямована на розвиток навичок конструктивного вирішення конфліктів, підвищення рівня емоційного інтелекту, формування стратегій ефективної комунікації та запобігання ескалації суперечок. Так, в ході такої гри учасники гри вчаться управляти емоціями та розуміти почуття інших людей; відбувається пошук і розвивається здатність застосовувати різні тактики переговорів і медіації, що сприяють командній взаємодії та підвищують рівень емпатії. Процес усвідомлення власних можливостей у невизначених конфліктних ситуаціях є надзвичайно складним. Людина, що опиняється у конфлікті, часто втрачає здатність оцінювати ситуацію та власну роль у ній об'єктивно. Майбутній фахівець повинен зберігати цю здатність, адже конфлікт є сферою застосування його професійних навичок. Для ефективного аналізу та врегулювання конфліктних ситуацій необхідні відповідні знання, методики, теоретичні підходи та поведінкові стратегії [5].

Формування конфліктологічної компетентності базується на таких аспектах: засвоєння теоретичних знань у сфері конфліктології (педагогічної, юридичної, психологічної, соціологічної тощо); оволодіння соціальними технологіями для запобігання, управління та мінімізації деструктивних конфліктів; розвиток професійного мислення, що включає рефлексивність, методологічність, об'ємність і креативність; набуття навичок психогігієни та стресостійкості у конфліктних ситуаціях; дотримання професійно-етичних норм і стандартів роботи фахівця-конфліктолога. Засвоєння цих компонентів дозволяє ефективно розв'язувати конфлікти, зберігати емоційну стійкість і професійно розвиватися [8].

Отже, рольова гра є одним із найефективніших інструментів у навчанні конфліктології, оскільки дозволяє не лише засвоїти теоретичні знання, а й на практиці випробувати різні моделі поведінки в конфліктних ситуаціях.

Список використаних джерел:

1. Гоцуляк Н.Є., Славіна Н.С., Ренке С.О. Креативність як показник розвитку професійної діяльності викладача ЗВО. Проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Том

VI: Психологія обдарованості. Київ-Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2019. Вип. 15. С. 156–162.

2. Кокарева А.М., Хоменко-Семенова Л.О. Креативність як основа інноваційної педагогічної діяльності викладача закладу вищої освіти. Інноваційні освітні технології: світовий і вітчизняний досвід використання в системі неперервної освіти: монографія / відповідальні редактори Барановська Л.В. (Київ, Україна), Морська Л.І. (Жешув, Республіка Польща). Біла Церква, 2022. С. 79–91.

3. Креативність особистості як фактор інноваційного розвитку суспільства: збірн. наук. праць. Вип. 2. за ред. доц. В.В. Павленко. Житомир : ФО-П Левковець Н.М., 2020. 188 с.

4. Міщиха Л.П. Креативність як вагома характеристика інноваційної діяльності викладача вищої школи. Актуальні проблеми психології. Т.12. Психологія творчості. 2019. Вип. 26. С. 194–202.

5. Олійник О.О. Креативність у професійній діяльності викладача: роль, виклики та стратегії розвитку. *Інноваційна педагогіка*: наук. журн. Причорномор. н.-д. ін-т екон. та інновацій. Одеса: Гельветика, 2023. Випуск 62. Том 2. С.63-69.

6. Психолого-педагогічні аспекти реалізації сучасних методів навчання у закладах освіти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції. Одеса : Університет Ушинського, 2024. 208 с.

7. Чужикова В.Г. Креативність викладача/ креативність студента: побудова нової моделі. Педагогічні науки. Збірник наукових праць. 2022. Випуск 98. С. 54–59

8. Філь С.С. Визначення, зміст та структура конфліктологічної компетентності студентів – майбутніх фахівців соціономічних професій. Наукові записки НаУКМА. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. Т. 123. С. 20–24.

УСКОВА Лілія Миколаївна

КРЕАТИВНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЯК СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ

У сучасних реаліях важливою рисою педагога є здатність пристосовуватися до змін та справлятися з викликами дистанційного навчання через розвиток своєї креативності. Креативність — це та властивість, яка дозволяє відступати від стандартів і знаходити нові підходи до вирішення проблем.

Креативність охоплює теоретичну та практичну діяльність людини, яка призводить до отримання нових, об'єктивно оригінальних результатів. Креативна особистість здатна бачити проблеми з іншого боку, відкидати

САВЧУК Олена Петрівна Професійна підготовка здобувачів вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (трудове навчання та технології)	377
СЕВЕРИНЮК Тетяна Олександрівна Застосування методу мозкового штурму як чинника розвитку креативності здобувачів вищого навчального закладу	382
СИЧОВА Тетяна Олександрівна Шляхи збільшення креативності при викладанні вищої математики	386
СКОРОМНА Маріанна Володимирівна Основи креативного мислення учнів	389
СМЕТАНКІНА Наталя Володимирівна Розвиток креативних навичок у студентів технічного університету	393
СОКАЛЬ Марія Анатоліївна Проєктування креативного навчання в дизайні уроків мови і літератури в початковій школі	395
СОКОЛОВА Ганна Борисівна Інноваційні підходи до формування емоційного інтелекту у дітей з особливими освітніми потребами: роль творчості в педагогічній діяльності	397
СОРОКА Лариса Миколаївна Креативність як фактор конкурентоспроможності випускників закладів вищої освіти на ринку праці	400
СТРЕЛЬНИКОВА Олена Олександрівна Розвиток креативного мислення студентів у процесі вивчення вищої математики	402
СУРІЛОВА Анастасія Олегівна Креативний підхід до вирішення правових колізій у Міжнародному морському праві	408
ТЕРЛЕЦЬКА Наталя Миколаївна Розвиток креативності як складової професійної діяльності вихователів	412
ТІТАРЕНКО Світлана Анатоліївна Психолого-педагогічні умови формування креативного потенціалу особистості	417
ТРУБИЦИНА Ольга Михайлівна Розвиток креативного мислення як ключової компетенції студентів у ЗВО	421
ТРУШЕВИЧ Ганна Богданівна Імідж та репутація лідера в організації: вплив креативного мислення як інструменту формування	425
УЛЬЯНОВА Тетяна Юрївна Роль креативності у вищій освіті	427
УСКОВА Лілія Миколаївна Креативність викладача як стратегія розвитку професіоналізму	431
ФЕДОРЕНКО Андрій Андрійович Педагогічних умов у процесі формування наскрізних умінь у молодших школярів в умовах позашкільних навчальних закладах	434
ФЕДОРЕЦЬ Микола Олександрович Розвиток музично-творчих здібностей молодших школярів як засіб формування їхньої креативності	437